

Concept

Integraal veiligheidsplan 2025 – 2028

Gemeente Enschede

Inhoudsopgave

Voorwoord	3
1. Inleiding	4
1.1 Doel en opzet van het integraal veiligheidsplan (IVP)	4
1.2 Prioritaire thema's.....	4
1.3 Veiligheidsbeeld	5
1.4 Betrokken partijen en participatie	5
2 Uitgangspunten	6
2.1 We willen onze informatiepositie versterken en betrekken onze partners en inwoners.....	6
2.2 We richten ons waar mogelijk op een persoonsgerichte aanpak (PGA).	6
2.3 We richten ons waar mogelijk op een gebiedsgerichte aanpak.	6
2.4 We willen een goede balans tussen preventieve en repressieve maatregelen	6
2.5 We hebben extra aandacht voor jeugd als kwetsbare doelgroep	7
2.6 We werken met kwalitatieve doelen.....	7
3 Veilige wijken	8
3.1 Wat is het beeld?	8
3.2 Wat willen we bereiken?	8
3.3 Wat gaan we doen?.....	9
4 Zorg en veiligheid	10
4.1 Wat is het beeld?	10
4.2 Wat willen we bereiken?	10
4.3 Wat gaan we doen	10
5 Ondermijnende criminaliteit	12
5.1 Wat is het beeld?.....	12
5.2 Wat willen we bereiken?	12
5.3 Wat gaan we doen?	13
6 Digitale criminaliteit	15
6.1. Wat is het beeld?.....	15
6.2 Wat willen we bereiken?	16
6.3 Wat gaan we doen?	16
7 Openbare orde en maatschappelijke onrust	17
7.1 Wat is het beeld?	17
7.2 Wat willen we bereiken?	17
7.3 Wat gaan we doen?.....	17

Voorwoord

1. Inleiding

In Enschede moet iedereen prettig en veilig kunnen samenleven en werken. Een veilige gemeente begint bij veilige wijken en dorpen waar mensen zichzelf kunnen zijn. Waarin ze veilig kunnen opgroeien, wonen en werken. De afgelopen 4 jaar zijn er goede resultaten bereikt en daar gaan we op voortborduren. Ook anticiperen we op nieuwe vormen van criminaliteit zoals digitale criminaliteit. Uitgangspunt bij de aanpak blijft: We zijn streng zijn voor degene die zich niet aan de regels (wil) houden, maar bieden hulp aan degene die op het juiste spoor wil komen en blijven.

1.1 Doel en opzet van het integraal veiligheidsplan (IVP)

Als gemeente dragen we zorg voor een veilige leefomgeving. Dit vraagt een continue inspanning. Die leveren we samen met onze partners. De gemeente heeft de regie maar de verantwoordelijkheid delen we met inwoners, professionals, ondernemers en bezoekers.

Met het IVP 2025-2028 beschrijven we hoe we de interne en externe samenwerking de komende vier jaar vorm gaan geven en op welke veiligheidsthema's we gaan inzetten. Het IVP staat niet op zichzelf, maar hangt nauw samen met beleidsvelden als leefbaarheid, handhaving, zorg, economie, jeugd etc.

In het IVP zijn de veiligheidsvelden opgenomen zoals hiernaast beschreven. Binnen de veiligheidsvelden komen verschillende thema's terug. Dit is geen uitputtend overzicht van alles wat we doen. Het zet de hoofdlijnen en prioriteiten op een rij.

Fysieke veiligheid wordt niet meegenomen in dit plan. Dit ligt bij andere afdelingen. Bijvoorbeeld de mobiliteitsvisie waar verkeersveiligheid een belangrijk thema is en de fietsvisie waar verminderen van fietsendiefstal als prioriteit opgenomen wordt. Zaken rond risico- en crisisbeheersing zijn geborgd binnen de beleidsplannen van de Veiligheidsregio Twente.

Zo is ook de voorbereiding op cybercrises (waarbij digitale criminaliteit een rol speelt) belegd bij de Veiligheidsregio Twente. Het beschermen van de gemeentelijke systemen en gegevens die we verwerken is een integraal onderdeel van bedrijfsvoering van de gemeente, en is ook geen onderdeel van dit IVP. Waar nodig worden de verbanden gelegd. Het IVP richt zich op het werkveld van de gemeentelijke afdeling Veiligheid en spitst zich toe op stadsbrede thema's en het werken aan de sociale veiligheid van Enschede.

Figuur 1: Veiligheidsvelden IVP

1.2 Prioritaire thema's

Bij het bepalen van de prioriteiten baseren we ons op data, op de ervaringen van burgers en op de professionals in de straat. Cijfers zijn indicatoren. Gelukkig zijn in Enschede vele professionals dagelijks in de wijken aanwezig. Zij geven kleur aan de indicatoren en vertellen het verhaal achter de cijfers. Ook zorgen we ervoor dat we veel contact met inwoners en ondernemers hebben. We organiseren daarvoor buurt- en ondernemersbijeenkomsten. Enquêtes en werkbezoeken vullen het beeld aan. Omdat we steeds beter worden in de analyses van de cijfers en de ervaringen, winnen de probleemanalyse en de aanpak aan kwaliteit.

De thema's die we bij de veiligheidsvelden als prioriteit benoemen zijn de thema's die we voor de komende jaren cruciaal vinden. Waar we extra aandacht aan besteden in beleid en uitvoering. Dat wil niet zeggen dat niet geprioriteerde onderwerpen worden genegeerd. Voor deze onderwerpen wordt het bestaande basisniveau gehandhaafd. Daarnaast moet er voldoende ruimte zijn om flexibel in te kunnen spelen op actuele problemen.

1.3 Veiligheidsbeeld

Het analyseren van de huidige lokale veiligheidssituatie vormt de basis voor een goed onderbouwd IVP. Voor elk van de veiligheidsvelden is op de thema's de benodigde cijfermatige informatie verzameld bij de professionals. Het veiligheidsbeeld is besproken in diverse bestaande overleggen. Het veiligheidsbeeld is te vinden in de bijlage.

1.4 Betrokken partijen en participatie

Het IVP is opgesteld in nauwe samenwerking met diverse (veiligheids)professionals. Zo hebben we het veiligheidsbeeld besproken met o.a. de stadsdelen en zorgprofessionals, en hebben zij input gegeven voor het veiligheidsbeleid. Ook hebben we onze inwoners op diverse manieren betrokken. Hierbij is vooral gebruik gemaakt van de ervaringen die zijn opgedaan met verschillende samenwerkingen met inwoners de afgelopen 4 jaar. Met het zichtbaar maken van de vele voorbeelden krijgt de inwoner een gezicht als samenwerkingspartner van de gemeente in de zorg voor veiligheid. De voorbeelden maken tastbaar en concreet hoe samenwerking er in de praktijk uitziet en hoe wij hier als gemeente Enschede invulling aan geven. We laten het verhaal achter de cijfers zien in praktische, inspirerende verhalen. Deze zijn toegevoegd aan het veiligheidsbeeld.

2 Uitgangspunten

In dit hoofdstuk beschrijven we de uitgangspunten die belangrijk zijn voor alle veiligheidsthema's.

2.1 We willen onze informatiepositie blijven versterken en betrekken hierbij onze partners en inwoners.

We pakken criminaliteit en onveiligheid zoveel mogelijk informatie gestuurd aan. Dit wil zeggen dat we keuzes maken. We voeren acties uit op basis van geanalyseerde data uit diverse bronnen. De veiligheidsopgave is een opgave die vraagt om samenwerking met partners. We willen constant in gesprek zijn in de stad en inwoners betrekken bij de aanpak. Deze manier van werken draagt bij aan het:

- Vroegtijdig signaleren van veiligheidsproblemen.
- Goed onderbouwen van prioriteiten en keuzes.
- Gericht inzetten van maatregelen en capaciteit.
- Creëren van draagvlak bij partners en inwoners.

“Ik vond de drie dagen heel waardevol en ik zie nu ook echt dingen terug in de stad waar aan gewerkt wordt. Dat is echt tof.”

Petra Westendorp, directeur Heel
Bijzonder en deelnemer Future Search

2.2 We richten ons waar mogelijk op een persoonsgerichte aanpak (PGA).

We hebben vaak te maken met personen die ernstige veiligheidsproblemen en/of ernstige overlast veroorzaken. Sommige personen volharden in dit gedrag of 'groeien door'. Vaak in combinatie met psychische of gedragsproblemen, verslaving of andere problemen. De persoonsgerichte aanpak betekent dat de gemeente, politie, OM en hulpverlening nauw samenwerken. In Enschede passen we de PGA intensief toe op veel gebieden, zoals woonoverlast, drugsoverlast, jeugdcriminaliteit en voetbalgeweld. We zien dat het werkt. Wel vergt het veel inspanning vanuit alle partijen en is het belangrijk om hierin goed te prioriteren. We blijven ontwikkelen en richten ons op efficiëntere informatie uitwisseling tussen alle betrokken partijen. Ook investeren we steeds meer in het opleggen van bestuurlijke maatregelen. Denk hierbij aan gebiedsverboden, pandsluitingen, dwangsommen en gedragsaanwijzingen.

2.3 We richten ons waar mogelijk op een gebiedsgerichte aanpak.

In de aanpak van criminaliteit, onveiligheid en overlast werken we – waar mogelijk en nodig – gebiedsgericht. Dit wil zeggen dat we:

- Weten wat er in de wijk speelt. Door de ervarings- kennis van professionals, bewoners en lokale ondernemers te gebruiken.
- Inwoners en ondernemers betrekken bij de aanpak van (on)veiligheid in hun wijk. Het is een aanpak van en met de wijk. Eigen initiatieven op het gebied van veiligheid worden gestimuleerd en waar mogelijk ondersteund.
- Zichtbaar aanwezig zijn met professionals in de wijken. Daar waar dit het hardst nodig is.

2.4 We willen een goede balans tussen preventieve en repressieve maatregelen

Vanzelfsprekend is het doel overlast en criminaliteit te voorkomen. Daarom zijn preventieve maatregelen van grote waarde. Vooral bij de jeugd, en in het kader van zorg en veiligheid, wordt hier sterk op ingezet. Daar waar het niet anders kan worden repressieve maatregelen ingezet. Bijvoorbeeld om een onveilige situatie te beëindigen en eventuele schade zoveel mogelijk te beperken. Hierbij wordt, in samenwerking met veiligheidspartners, zowel gebruik gemaakt van het bestuurs- als het strafrecht.

2.5 We hebben extra aandacht voor jeugd als kwetsbare doelgroep

We zijn van mening dat we binnen alle veiligheidsvelden extra aandacht moeten hebben voor deze doelgroep. Jongeren zijn het meest vatbaar en kwetsbaar voor de invloeden van criminaliteit.

Kortom, deze specifieke doelgroep vraagt om continue aandacht. Een sluitende aanpak om te voorkomen dat ze in de (georganiseerde) criminaliteit belanden of slachtoffer worden.

Veiligheidspartners, jeugdhulpverleners, leerplichtambtenaren en jongerenwerkers werken samen om jeugdoverlast te voorkomen en problemen bij jongeren tijdig te signaleren en aan te pakken.

2.6 We werken met kwalitatieve doelen

Team veiligheid werkt met het dashboard veiligheid. In dit dashboard worden de politiecijfers op buurtniveau geanalyseerd en worden opvallende trends en ontwikkelingen gedeeld met de wijkregisseurs in de stadsdelen. Hierdoor wordt op buurtniveau gemonitord en is er structureel inzicht in het cijfermatige veiligheidsbeeld van Enschede. Door het dashboard worden zaken eerder gesignaleerd en kunnen continu gerichte gesprekken worden gevoerd met onze veiligheidspartners en inwoners. Cijfers geven een beperkte weergave van de werkelijke praktijk. Bovendien is het vaak lastig om exact te meten in hoeverre een instrument daadwerkelijk invloed heeft gehad. Daarom hechten wij veel waarde aan duiding van de praktijk. We baseren onze ambitie niet alleen op geregistreerde statistieken, maar ook op de verhalen van inwoners en de ervaringen van professionals. Deze waardevolle bronnen vormen een integraal onderdeel van onze analyse en geven richting aan onze doelen.

3 Veilige wijken

We richten ons vooral op de thema's: (jeugd)overlast, geweldsdelicten, straatintimidatie, gebiedsgerichte aanpak in de binnenstad en Glanerbrug.

3.1 Wat is het beeld?

De wijken en buurten in Enschede hebben elk hun kenmerkende kwetsbaarheden en kansen op het gebied van leefbaarheid en veiligheid. We zien incidenten die herhaaldelijk voorkomen. Zoals drugs- en drankoverlast, vernieling, en jeugdcriminaliteit. Daarnaast geven inwoners aan last te hebben van straatintimidatie. In de vorm van ongewenste uitlatingen of gedragingen op straat of op andere openbare plekken. Deze incidenten tasten het gevoel van veiligheid in de wijken aan. Om onveiligheid en overlast tegen te gaan kiezen we op verschillende plekken voor een gebiedsgerichte aanpak. Zoals in de wijk Glanerbrug en de binnenstad van Enschede.

Glanerbrug

Al jarenlang wordt in Glanerbrug overlast ervaren van drugs. In delen van Glanerbrug wordt overlast ervaren door Duitse drugstoeristen. Een van die hotspots is het Redemptoristenpark. Er wordt daar zowel gedeald als gebruikt. Door onder andere de inzet van een sociaal beheerder, aanpassingen in de fysieke ruimte en meer zichtbaarheid op het park is een groot deel van de overlastgevers verdwenen. Bewoners voelen zich veiliger.

*“Als je als inwoner iets meldt
en dat is gegrond en gedegen,
dan sta je er niet alleen voor”*

Jan Pijs - bewoner Redemptoristenpark

Er zijn signalen dat jongeren/ kwetsbare personen worden geronseld voor drugshandel. De politie geeft aan dat meerdere jeugdigen zich bezighouden met criminele activiteiten. Vanuit het landelijke programma preventie met gezag (Pmg) hebben we inmiddels een start gemaakt met de aanpak tegen jeugdcriminaliteit in de wijk Glanerbrug. We bieden de jongeren kansen en moedigen hen aan om deze kansen te benutten.

Binnenstad

In de binnenstad zien we problemen met drugshandel en overlast. Door de persoonsgerichte aanpak (PGA) is inzichtelijk gemaakt welke personen hierbij betrokken zijn. Door de inzet van op maat gemaakte interventies en meer zichtbaarheid zien we dat het aantal overlastgevende en criminele personen van de groep daalt en dat zij minder negatief gedrag vertonen. Het straatbeeld is rustiger. In 2023 zijn het aantal gebiedsverboden gehalveerd ten opzichte van het jaar ervoor. De meeste gebiedsverboden zijn opgelegd voor drugshandel en overlast in de binnenstad.

3.2 Wat willen we bereiken?

- We pakken de overlast en crimineel gedrag in de wijken aan. Dit doen we door meer preventief en handhavend op te treden. Door de persoonsgerichte aanpak worden de notoire overlastgevers aangesproken op hun grensoverschrijdende gedrag.
- We betrekken inwoners bij initiatieven, zodat zij zich betrokken en verantwoordelijk voelen voor de veiligheid in hun wijk.
- We willen de meldingsbereidheid vergroten.
- We voorkomen dat kinderen, jongeren en jongvolwassenen (verder) afglijden naar crimineel en overlastgevend gedrag. Daarnaast stellen we grenzen stellen om een criminele carrière zo onaantrekkelijk mogelijk te maken.

- We vergroten de kwaliteit van cameratoezicht. Zo kunnen we:
 - effectiever de openbare orde handhaven,
 - incidenten voorkomen,
 - het veiligheidsgevoel van bewoners/ bezoekers vergroten,
 - crowd management toepassen bij evenementen.

3.3 Wat gaan we doen?

- We spelen flexibel in op de actuele problematiek. We hebben extra aandacht voor risicolocaties en hotspots. We zetten in op een krachtig bewonersnetwerk voor het Redemptoristenpark.
- We zetten onverminderd in op integraal toezicht en handhaving. Gaan door met de aanpak van straat- en seksuele intimidatie. Seksuele intimidatie is strafbaar gesteld als overtreding. Deze wetswijziging betekent dat wij onze 'aanpak veilige steden' daar waar nodig aanpassen om seksuele intimidatie tegen te gaan.
- We continueren de aanpak in de binnenstad. We gebruiken:
 - de persoonsgerichte aanpak,
 - de fieldlabs (veldonderzoeken door studenten gericht op leefbaarheid en veiligheid) van het Saxion
 - de samenwerking in het wijkpunt 32 aan de Heurne.
- We bieden kansen bieden en stellen grenzen voor onze jeugd. We geven uitvoering aan het programma Preventie met Gezag. Hiervoor zetten we verschillende interventies in om te voorkomen dat jongeren in aanraking komen met criminaliteit.
- We hebben een convenant opgesteld om uitvoering te geven aan vroegsignalering jeugd. Op basis van dit convenant gaan we structureel met partners om de tafel. Om individuele jongeren te bespreken, hulp te bieden bij de allereerste signalen en te voorkomen dat zij in het criminele circuit belanden.
- We blijven inzetten op het monitoren van jeugd(groepen) die overlast, intimiderend gedrag en/of crimineel gedrag vertonen. Om hierop vervolgens een groepsgerichte aanpak te ontwikkelen en uit te voeren.
- We zetten cameratoezicht in op plekken waar dat proportioneel en effectief is.
- De kwaliteit van cameratoezicht en het preventief optreden in de binnenstad wordt verbeterd. We trainen en certificeren observanten als BOA. Hierdoor wordt de informatie-uitwisseling door cameraobservanten met politie en BOA's op straat beter geborgd.

4 Zorg en veiligheid

We richten ons vooral op de thema's: Personen met zorgwekkend gedrag, woonoverlast, huiselijk geweld en jeugdproblematiek.

4.1 Wat is het beeld?

In Enschede is er een grote groep inwoners met een opeenstapeling van persoonlijke problemen. Deze problematiek bevindt zich op het snijvlak van zorg en veiligheid. Inwoners blijven langer thuis wonen en bevinden zich vaker in de wijken. Oorzaken en gevolgen lopen dwars door elkaar heen. Ze zijn even divers als hardnekkig: psychische klachten, verslavingen, soms in combinatie met een verstandelijke beperking, dalende tolerantiegrens van de samenleving wat kan zorgen voor een hoger risico op escalatie. De problematiek is vaak complex. Er zijn veel partijen bij betrokken. Hierdoor ontvangen mensen niet altijd passende zorg en/of ondersteuning op het juiste moment. Met als gevolg gevaarlijk gedrag voor zichzelf en voor hun omgeving zoals mishandeling, bedreigingen, overlastgevend of crimineel gedrag. De verbinding van zorg, veiligheid en straf is een langlopende ontwikkelopgave. Het gaat vooral om (regionale) samenwerking, financiering, inzet van partners, de gemeentelijke regie en het verhogen van de effectiviteit.

4.2 Wat willen we bereiken?

- Een goede verbinding én samenwerking tussen de domeinen zorg en veiligheid, zowel intern, lokaal als regionaal. Bij complexe casuïstiek is het van belang om domein overstijgend samen te werken. Samenwerking binnen de gemeente en ook met de netwerkpartners van het Zorg en Veiligheidshuis Twente en het Zorgkantoor. Uitgangspunt is te komen tot een éénduidige aanpak en tegengestelde belangen te beslechten en het veiligheidsrisico te verkleinen.
- We leveren een bijdrage aan het voorkomen en verminderen van recidive, overlast, gevaarlijke situaties, criminaliteit en maatschappelijke uitval. Dit bereiken we door een persoons- en systeemgerichte aanpak met oog voor achterliggende oorzaken zoals sociale problematiek en toe leiden naar passende zorg.
- We zetten in op preventie en vroeginterventie. We vinden het belangrijk om met de inzet van mensen en middelen doelgericht en preventief te kunnen inspelen op wijkproblematiek. Bij voorkeur zoveel mogelijk in samenwerking met de wijkbewoners en gericht op vroegtijdige interventies.
- Inwoners die zorgwekkend gedrag vertonen, willen we de juiste zorg bieden. Om de veiligheid van deze inwoners en hun omgeving te vergroten, overlast terug te dringen en de leefbaarheid en veiligheid in de wijken te verbeteren. Het liefst doen we dat preventief door inwoners die een veiligheidsrisico kunnen gaan vormen tijdig in beeld te krijgen en laagdrempelig te helpen. Als dat niet lukt willen we overlast zo veel mogelijk voorkomen, oplossen of beperken

4.3 Wat gaan we doen?

- De adviseur zorg- en veiligheid stemt de verbinding af tussen de verschillende beleidsvelden. Dit vraagt een integrale combinatie van strategische- tactische en -operationele elementen. Gezamenlijk ontwikkelen we een visie op de onderwerpen die beide domeinen raken zoals bijvoorbeeld Nazorg detentie, dekkend zorglandschap en winter nachtopvang.
- Lokaal is er een structurele samenwerking tussen zorg en veiligheid die zowel op bestuurlijk als op ambtelijk niveau plaats vindt. Er vindt inhoudelijk afstemming plaats op de onderwerpen huiselijk geweld, woonoverlast, nazorg detentie, jeugdproblematiek, zorgfraude in relatie tot ondermijning, mensenhandel en prostitutie.

- Op casusniveau werken we effectief samen en zetten de beschikbare interventies in op personen. Dit rond de thema's: personen met zorgwekkend gedrag, nazorg ex-gedetineerden, huiselijk geweld en woonoverlast. In basis zijn de Wijkteams aan zet voor het eerste contact met de inwoner. Soms is een inwoner geholpen door de inzet van voorzieningen vanuit bijvoorbeeld de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo 2015). Soms is er meer nodig. Dan voeren wij als gemeente via de procesmanagers veiligheid direct de regie over een samenwerking van (wijk)professionals in het domein van zorg, veiligheid en straf.
- De huidige werkafspraken voor het op- en afschalen van complexe casuïstiek worden geactualiseerd. Nieuwe afspraken worden vastgelegd en gemeentebreed gedeeld. De inrichting van en scheiding tussen casusregie en procesregie wordt vormgegeven. Hierbij wordt ook de route en rol van het Zorg en Veiligheidshuis meegenomen. Indien nodig wordt een casus opgeschaald naar de verantwoordelijke bestuurders en lokale driehoek.
- Op het gebied van woonoverlast gaan we gebiedsgericht werken en daarmee krijgt elk stadsdeel een procesmanager als aanspreekpunt. We willen vroegtijdig signalen delen én ophalen. Bij de verschillende samenwerkingspartners en niet alleen op het moment dat het escaleert. Hierdoor zijn er naar verwachting minder bestuurlijke maatregelen nodig en krijgen we meer zicht op de (onderliggende) problematiek en mogelijke oorzaken. Hiermee voorkomen we extreme overlast. Na twee jaar zal deze werkwijze worden geëvalueerd.
- Aan de hand van een te ontwikkelen dashboard woonoverlast leveren we aan wat de stand van zaken is t.a.v. de vernieuwde aanpak woonoverlast. Het dashboard heeft als doel om meer zicht te krijgen op de cijfers van woonoverlast, de ernst van de casuïstiek en prioritering. Ook willen we met het dashboard meer informatie gestuurd (wijkgericht) cijfers van woonoverlast kunnen genereren.
- We trekken samen met zorg op in het project 'Vroegsignalering in de wijk'. Hiermee wordt zorg en ondersteuning aan mensen met zorgwekkend gedrag verbeterd. We willen voorkomen dat de situatie rond deze mensen escaleert. Het gaat om een doelgroep die nog niet in beeld is bij hulpverlenende instanties. Door het brengen van huisbezoeken en het maken van een plan van aanpak zijn deze inwoners in beeld. Er kan sneller actie ondernomen worden als zich iets voordoet in hun situatie. We bereiken dit onder meer door hier ervaringsdeskundigen bij te betrekken.
- We onderzoeken samen met alle Twentse gemeenten of we door willen gaan het Huis van Herstel en hoe we dit gaan financieren. Het Huis van Herstel in Almelo is een kleinschalige detentievoorziening, onderdeel van PI Almelo, waar Twentse gedetineerden het laatste deel (max. 1,5 jaar) van hun straf uit kunnen zitten. Het Huis van Herstel richt ze op een stapsgewijze re-integratie in de maatschappij. Het afgelopen jaar heeft het Huis van Herstel een doorstart gemaakt. De pilot is verlengd met een pilot bijdrage vanuit het ministerie. Vanaf 2026 volgt er geen bijdrage meer vanuit het ministerie.

5 Ondermijnende criminaliteit

We richten ons vooral op de thema's: drugscriminaliteit, witwassen, misbruik van kwetsbare mensen (zorgfraude, mensenhandel), weerbare overheid en weerbare maatschappij.

5.1 Wat is het beeld?

Bij ondermijnende criminaliteit maken criminelen (de 'onderwereld') misbruik van inwoners, ondernemers of instellingen uit de samenleving (de 'bovenwereld') voor het uitvoeren van hun criminele activiteiten. Dit is het geval bij verschillende vormen van criminaliteit, zoals drugscriminaliteit, witwassen, mensenhandel en zorgfraude. Criminelen schuwen niet om bonafide (en vaak kwetsbare) mensen voor hun karretje te spannen om een rol te spelen in de georganiseerde drugshandel en het witwassen van geld. Hoewel ondermijnende criminaliteit niet altijd zichtbaar is, is het aan de orde van de dag. Het heeft een grote negatieve impact op de veiligheid en leefbaarheid van Enschede. Regelmatig verschijnen berichten in de media over geweldsincidenten, drugsdumpingen en overlast. Deze zijn vaak het directe gevolg van ondermijnende criminaliteit. De aanpak van ondermijnende criminaliteit krijgt steeds meer prioriteit in de samenleving. Toch zien we dat de criminaliteit steeds professioneler en gewelddadiger wordt en dat er enorm veel geld mee wordt verdiend.

*“Aan beide zijden van de grens
liggen kansen voor criminelen waar
ze graag gebruik van maken”*

Burgemeester Roelof Bleker van
Enschede

Binnen de verschillende vormen van ondermijnende criminaliteit komt drugscriminaliteit het meest voor. Het beeld van drugscriminaliteit laat de laatste jaren een verschuiving zien. We zien dat het aantal opgerolde hennepkwekerijen in Enschede daalt (en dit is ook het landelijke beeld) en dat de productie van- en handel in harddrugs een steeds grotere rol speelt binnen de ondermijnende criminaliteit. We zien in Twente regelmatig dat drugscriminelen zich ook bezighouden met andere vormen van criminaliteit zoals vastgoedfraude, de handel in illegaal vuurwerk of zorgfraude. Bij zorgfraude wordt veel geld verdiend door criminelen. Dit gaat ten koste van de zorg voor kwetsbare inwoners. In Twente alleen al gaat het om miljoenen euro's aan zorggelden die niet aan de juiste zorg besteed wordt. Hoewel de aanpak van zorgfraude complex is, vanwege het aantal betrokken regels en organisaties, loopt Twente hierin voorop.

De ligging van Enschede aan de grens met Duitsland biedt veel kansen voor criminelen. Hier wordt op grote schaal gebruik van gemaakt. Criminele samenwerkingsverbanden werken grensoverschrijdend. Zowel in Nederland als in Duitsland wordt misbruik gemaakt van panden, ondernemingen en kwetsbare mensen. De aanpak van ondermijning moet hier flexibel en effectief op kunnen inspelen.

5.2 Wat willen we bereiken?

- We willen bereiken dat Enschede een ongunstig klimaat heeft voor ondermijnende criminaliteit. Door de georganiseerde criminaliteit zo effectief mogelijk te frustreren, barrières op te werpen en te zorgen voor een weerbare overheid en maatschappij.
- We blijven vooroplopen in de aanpak van ondermijnende criminaliteit. We zoeken doorlopend naar manieren om onze gemeentelijke instrumenten en bevoegdheden zo effectief mogelijk in te

zetten. We zijn niet bang om deze instrumenten creatief in te zetten. Hierbij zoeken we af en toe de (juridische) grenzen op als dit nodig is om criminaliteit aan te pakken.

- We doorbreken de status van criminelen en we voorkomen dat jongeren worden aangetrokken tot het plegen van criminaliteit.
- We zijn een weerbare gemeente, waarbij zowel organisatie als bestuur alert is op signalen van ondermijning, hiervan melding maakt, en waarbij we criminaliteit niet (onbedoeld) faciliteren. Bovendien zijn we als gemeente weerbaar tegen criminele invloeden. Onze gemeente is hierin een voorloper.
- Ook de Enschedese samenleving moet weerbaar zijn tegen ondermijnende criminaliteit. Waarbij inwoners, ondernemers en instellingen signalen van ondermijning herkennen en melden, en waarbij zij niet in zee gaan met criminelen. Zodat criminelen geen voet aan de grond krijgen in Enschede. Ondermijnende criminaliteit is een breed maatschappelijk probleem. De aanpak vraagt een brede coalitie van partners, bedrijven en inwoners.
- Met onze internationale ondermijningsaanpak zorgen we dat het moeilijker wordt voor criminelen om gebruik te maken van de grens (en dus de verschillen tussen Nederland en Duitsland) voor het uitvoeren van hun criminele activiteiten.

5.3 Wat gaan we doen?

- Samen met de veiligheidspartners die samenwerken onder het RIEC-convenant (Zoals politie, OM, belastingdienst, UWV, Nederlandse arbeidsinspectie), ontrafelen we complexe criminele constructies. We pakken casussen van criminaliteit aan met een combinatie van strafrechtelijke, fiscale en bestuurlijke maatregelen. Het integraal afpakken van crimineel vermogen is hierbij een belangrijk element.
- We werken aan een sterke informatiepositie zodat we risicolocaties, branches en fenomenen in beeld hebben. We handelen daarop doelgericht. We zijn alert op nieuwe ontwikkelingen en verschijningsvormen. We bundelen hierin onze krachten met zowel ons landelijke als lokale netwerk van partners. Zo zien we risico's op ondermijning in de vergunningsvrije afhaal- en bezorgsector. We onderzoeken de mate van kwetsbaarheid hiervan en de mogelijkheden om deze sector weerbaar te maken tegen ondermijning.
- We controleren veel en zichtbaar en we nemen maatregelen als er illegale praktijken worden geconstateerd. We controleren zowel casusgericht, themagericht als gebiedsgericht. Zo controleren we op horeca, coffeeshops, smart-head en giftshops, zorgbureaus, garageboxen, kamerverhuur, illegale prostitutie, spookbewoning, bedrijven(terreinen), buitengebied en meer.
- We sluiten drugspanden, leggen gebiedsverboden en dwangsommen op, en we trekken uitkeringen, vergunningen en subsidies in van criminelen.
- Als weerbare overheid doen we geen zaken met criminelen en voorkomen we dat we criminelen (onbewust) faciliteren. Zo voorkomen we dat we criminelen helpen om bijvoorbeeld hun geld wit te wassen, door intensief gebruik te maken van de Wet Bibob. Met het beleid en de toepassing van Bibob spelen we flexibel in op nieuwe ontwikkelingen en risico's.
- We werken aan een weerbare overheid door onze medewerkers en bestuurders bewust en alert te maken, zodat zij signalen herkennen en melden. Ook maken we de organisatie weerbaar tegen criminele invloeden. Dit doen we o.a. door trainingen en opleidingen.
- We vergroten de weerbaarheid van de Enschedese samenleving. Zodat inwoners, ondernemers en instellingen alert zijn op ondermijnende criminaliteit. We richten ons vooral op kwetsbare gebieden en doelgroepen, en zetten hierbij breed in op preventie. Zo zetten we preventieve programma's in om te voorkomen dat jeugd wordt aangetrokken tot criminaliteit. Ook zorgen we

voor preventieve maatregelen om kwetsbare gebieden zoals bedrijventerreinen en het buitengebied weerbaar te maken.

- We bouwen aan een structurele en effectieve internationale aanpak van ondermijning. Door een sterk netwerk te bouwen van verschillende Nederlandse en Duitse veiligheidspartners. We gaan meer kennis en informatie over casussen en fenomenen van ondermijnende criminaliteit uitwisselen met onze Duitse partners, om vervolgens meer gezamenlijk te controleren. We werpen gezamenlijk barrières op om het criminelen lastiger te maken het grensgebied te benutten. We focussen hierbij op de thema's 'drugscriminaliteit', 'illegaal vuurwerk', 'autoverhuur' en 'illegaal gokken'. Uit onderzoek is gebleken dat deze thema's een grote rol spelen in de grensoverschrijdende ondermijnende criminaliteit in ons grensgebied.
- Om zorgfraude aan te pakken zoeken we naar methoden om malafide zorgondernemers zo vroeg mogelijk te ontmaskeren. Om ervoor te zorgen dat malafide zorgondernemers geen zorg kunnen verlenen. We versterken de screening van- en de controle op zorgondernemers, we delen informatie over malafide zorgondernemers met relevante zorg- en veiligheidspartners, en we werken met hen samen om te komen tot een multidisciplinaire aanpak van zorgfraudeurs.

6 Digitale criminaliteit

We richten ons vooral op de thema's: cybercrime, gedigitaliseerde criminaliteit, preventie kwetsbare groepen.

6.1. Wat is het beeld?

De laatste jaren zien we dat traditionele vormen van criminaliteit (zoals woninginbraken en geweldsdelicten) steeds minder vaak voorkomen en dat digitale criminaliteit juist flink toeneemt. Tijdens de coronapandemie is dit in een versnelling terecht gekomen. Inwoners, ondernemers en overheid zijn steeds afhankelijker geworden van digitale systemen. Dit brengt een grote kwetsbaarheid met zich mee en biedt kansen voor criminelen. Er zijn twee soorten digitale criminaliteit te onderscheiden, namelijk cybercrime en gedigitaliseerde criminaliteit. Cybercrime wordt gepleegd met ICT als doel én als middel. Bijvoorbeeld het platleggen van systemen door DDos-aanvallen of het versleutelen van systemen door ransomware. Gedigitaliseerde criminaliteit bestaat uit strafbare feiten die gepleegd worden *via* de digitale weg. Zoals bijvoorbeeld aan- en verkoopfraude¹ en bankhelpdeskfraude². Terwijl we een stijging zien in beide soorten digitale criminaliteit, weten we ook dat veel digitale criminaliteit nog niet geregistreerd is. Digitale criminaliteit wordt lang niet altijd opgemerkt en gemeld bij de politie. Digitale criminaliteit is bovendien grensoverschrijdend en niet locatie-gebonden. Via de digitale weg kunnen anonieme daders in het buitenland relatief gemakkelijk slachtoffers maken in Enschede.

Slachtofferschap van digitale criminaliteit varieert sterk per type delict. Waar aan- en verkoopfraude vooral slachtoffers kent tussen de 26 en 55, zijn slachtoffers van bankhelpdeskfraude en hulpvraagfraude (waarbij fraudeurs zich voordoen als bekenden met een hulpvraag) vooral 56 jaar en ouder. Dit is zowel een landelijk als lokaal beeld³. Digitale seksuele afpersing ('sextortion') of geldezelschap⁴ komt vaker voor onder jongeren. Ondernemers zijn relatief vaak slachtoffer van cybercrime-vormen zoals ransomware en hacken⁵. Onderzoek onderscheidt 3 doelgroepen die het meest kwetsbaar zijn voor digitale criminaliteit, namelijk jongeren, ouderen en ondernemers (MKB)⁶.

"Ik zie in de praktijk veel ons kent ons en dat jongeren elkaar ook wijzen op de mogelijkheid om 'snel' geld te verdienen met bankfraude."

Martijn schuldhelpverlener van Stadsbank-Oost Nederland

¹ Bij aan- en verkoopfraude wordt het betaalde product niet geleverd of wordt niet betaald voor het product.

² Bij bankhelpdeskfraude doen oplichters zich voor als een medewerker van een bank om het slachtoffer geld afhandig te maken

³ Politiebeeld online criminaliteit Enschede, mei 2024; Saxion, Haagse Hogeschool & NSCR, *cyberweerbaarheid; een gemeentelijk offensief ter preventie van slachtofferschap van cybercrime*, 2021.

⁴ Een geldezel laat zijn bankrekening gebruiken door criminelen

⁵ Hacken is het binnendringen van andermans computer, om gegevens te stelen of de computer onbruikbaar te maken. Het onbruikbaar maken van de computer kan bijvoorbeeld door ransomware, waarbij toegang tot (delen van) de computer wordt versleuteld met als doel deze later te ontsleutelen in ruil voor losgeld.

⁶ Saxion, Haagse Hogeschool & NSCR, *cyberweerbaarheid; een gemeentelijk offensief ter preventie van slachtofferschap van cybercrime*, 2021.

6.2 Wat willen we bereiken?

- We vergroten de digitale weerbaarheid van de Enschedese samenleving. Zodat er minder slachtoffers zijn van digitale criminaliteit. We verwachten wel dat het aantal geregistreerde incidenten van digitale criminaliteit de komende jaren zal stijgen, omdat er meer aandacht is voor het thema en het daardoor meer opgemerkt en geregistreerd zal worden.
- We voorkomen dat Enschedeërs dader worden van digitale criminaliteit.
- We werken samen met partners (lokaal en regionaal) om een sterk netwerk te vormen tegen digitale criminaliteit. Het is belangrijk dat iedere partner een duidelijke rol heeft, zodat we gebruik kunnen maken van elkaars expertise en kunnen afstemmen over interventies. Door middel van dit netwerk blijven we op de hoogte van ontwikkelingen en kunnen we flexibel bijsturen in de aanpak van digitale criminaliteit.

6.3 Wat gaan we doen?

- We gaan, samen met onze partners, de digitale weerbaarheid van kwetsbare groepen (jongeren, ouderen en ondernemers) vergroten. Door initiatieven op te zetten en te faciliteren die bijdragen aan bewustwording en het bieden van handelingsperspectief. We bereiken deze kwetsbare groepen door aan te sluiten bij hun leefwereld en de lokale (zorg)structuur. We gaan zorgverleners trainen om geldezelschap te herkennen en adequaat te reageren.
- We gaan interventies inzetten die bijdragen aan het voorkomen van daderschap. We bekijken hoe potentiële daders herkend kunnen worden en hoe zij vroegtijdig bereikt kunnen worden om te voorkomen dat zij zich met digitale criminaliteit gaan bezighouden. Zo stimuleren we digitaal vaardige jongeren om hun talent in te zetten voor de goede zaak in plaats van voor digitale criminaliteit.
- We bouwen aan een stevig netwerk tegen digitale criminaliteit. Dit doen we onder andere door deel te nemen in het regionale 'expertteam digitale criminaliteit Twente'. Hierin zijn ook andere gemeenten, politie en OM vertegenwoordigd. We onderhouden nauwe contacten met kennisinstellingen als Saxion en de Universiteit Twente. Daarnaast versterken we ons Enschedese netwerk tegen digitale criminaliteit. Waarbij we beter inzichtelijk willen krijgen welke bedrijven, organisaties en experts een rol (kunnen) spelen in de aanpak van digitale criminaliteit en hoe we elkaars expertise kunnen benutten.

7 Openbare orde en maatschappelijke onrust

7.1 Wat is het beeld?

Enschede is een stad met veel kansen, maar kent ook haar uitdagingen op het gebied van openbare orde en veiligheid: een betaalde voetbalclub, grote evenementen, veel horeca, een Hogeschool en een Universiteit. Enschede is een grote stad. Daar hoort ook grootstedelijke problematiek bij. We zien een verharding ontstaan in onze samenleving. Het 'wij-zij denken' neemt toe en we zien extremisme vanuit zowel de linkse als de rechtse hoek. Een steeds grotere groep mensen heeft argwaan en keert zich tegen de overheid. We zien ook dat manifestaties en demonstraties steeds vaker voor komen en dat we vaker stil moeten staan bij de mogelijkheid van een eventuele tegendemonstratie. De laatste jaren zien we veel demonstraties over bio-industrie, klimaat en tegenstellingen tussen groepen in de samenleving (bijv. oorlogen).

FC Twente speelt sinds een aantal jaren weer Europees voetbal. Dit brengt diverse uitdagingen met zich mee en vraagt veel inzet vanuit gemeente en politie.

7.2 Wat willen we bereiken?

- Enschede is een stad is waarin iedereen zich veilig en geaccepteerd voelt.
- Een stad waarin demonstranten zich vrij voelen om hun mening te uiten. Inwoners of omstanders zich geen zorgen hoeven te maken over wanordelijkheden. Er moet ruimte zijn voor verschillende meningen zonder dat dit tot geweld of polarisatie leidt.
- We signaleren vroegtijdig polarisatie en maatschappelijke onrust.
- Inwoners en bezoekers kunnen op een veilige manier genieten van evenementen.

7.3 Wat gaan we doen?

- We continueren goede en constructieve gesprekken met inwoners, partners en ondernemers.
- We investeren vooraf in het contact met organisatoren om evenementen, manifestaties en demonstraties mogelijk te maken. Demonstraties moeten veilig en vreedzaam kunnen plaatsvinden. Waarbij ook ruimte moet zijn voor een tegengeluid. Als gemeente doen we er alles aan om dit te faciliteren. We volgen, samen met politie, daarbij nauw de signalen op sociale media en de dynamiek in de samenleving.
- Wij hebben een belangrijke rol in de preventieve en integrale aanpak van radicalisering en extremisme. Indien nodig bespreken we casuïstiek op de casustafel radicalisering & extremisme. We gaan in samenwerking met stakeholders meer bekendheid geven aan de casustafel radicalisering en extremisme. Alle betrokken partijen, direct maar ook indirect moeten weet hebben van het bestaan van dit overleg. Daarnaast moet duidelijk gemaakt worden hoe en door wie een casus ingebracht kan worden. Hiervoor brengen we o.a. het meld- en adviespunt voor professionals onder de aandacht.
- We investeren in een weerbare en stevige samenleving om angst en verdeeldheid te voorkomen. We blijven proactief ingrijpen bij signalen van radicalisering en extremisme.
- We blijven investeren in deskundigheidbevordering door het gericht aanbieden van trainingen aan (interne) collega's om signalen van bijvoorbeeld radicalisering en extremisme tijdig te herkennen en handelingsperspectief te bieden.

- We investeren in een goede (vertrouwens)positie binnen de gesloten gemeenschappen en zoeken daar naar en ondersteunen sleutelfiguren zodat van binnenuit invloed kan worden uitgeoefend om integratie en participatie te stimuleren.
- We werken nauw samen met FC Twente, de politie en het OM om voetbalwedstrijden van FC Twente veilig te laten verlopen. We gaan door met het aanpakken van relschoppers, waarbij privaats-, straf- en bestuursrechtelijke maatregelen elkaar aanvullen.